

Številka: 007-43/2009/3

Datum: 20. 11. 2009

MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO
Direktorat za notranji trg
Ga. Barbara Miklavčič, sekretarka

Zadeva: Mnenje Pooblaščenca na osnutek Zakona o potrošniških kreditih - 8. in 9. člen

Zveza: Gradivo MG z dne 19.11.2009 in predlog ZPS z dne 19.11.2009

Spoštovani,

Informacijski Pooblaščenec (v nadaljevanju: Pooblaščenec) je v letošnjem juliju že posredoval pripombe na določila 8. in 9. člena osnutka Zakona o potrošniških kreditih (v nadaljevanju: osnutek ZPotK). Pri tem je izhajal iz ciljev osnutka ZPotK, kot so bili in so še vedno definirani v obrazložitvi¹:

- **zagotoviti preudarno odločanje potrošnikov pri najemanju potrošniških kreditov** (preprečiti neodgovorno jemanje kreditov),
- **zagotoviti odgovorno posojanje denarja v korist zmanjševanja tveganja za potrošnika** (zavezati dajalce potrošniških kreditov k ugotavljanju specifičnega položaja vsakega posameznega potrošnika v iskanju odgovora na vprašanje, ali bo konkretni potrošnik sposoben vračati kredit v skladu s pogoji kreditne pogodbe).

Hkrati je v izhodiščih za oblikovanje mnenja izhajal iz ciljev varstva osebnih podatkov – preprečevanja nezakonitih in neupravičenih posegov v zasebnost posameznika pri obdelavi osebnih podatkov, ter načela sorazmernosti, po katerem morajo biti osebni podatki, ki se obdelujejo, ustrezni in po obsegu primerni glede na namene, za katere se zbirajo in nadalje obdelujejo.

Po pregledu predloga, ki ga je pripravila ZPS, ugotavljamo, da je bil namen omogočiti dostop do zbirk osebnih podatkov (iz sistema SISBON – zbirk osebnih podatkov, ki se vodijo na podlagi zakona, ki ureja bančništvo) le dajalcem potrošniških kreditov iz t.i. bančnega sektorja (oziroma uporabnikom po zakonu, ki ureja bančništvo). Če takšna ureditev zadosti ciljem ZPotK, ji Pooblaščenec ne nasprotuje. Opozarja pa na njene pomanjkljivosti z vidika varstva osebnih podatkov posameznikov.

- Veljavni zakon, ki ureja varstvo osebnih podatkov (ZVOP-1) upravljavcem v zasebnem sektorju dopušča obdelavo osebnih podatkov na podlagi osebne privolitve. Nebančni dajalci kreditov bi imeli tako ob predlagani ureditvi možnost pridobiti izpis podatkov iz SISBON na podlagi privolitve posameznika (posamezniki bi izpise sami nosili dajalcem kreditov).
- Posameznik v izvrševanju svoje pravice do vpogleda v lastne osebne podatke od upravljavca sistema SISBON lahko vedno pridobi popoln izpis podatkov, ki jih o njem vodi upravljavec, in ga, če tako želi, tudi predloži dajalcu kredita.
- S celotnim izpisom podatkov iz sistema SISBON (s strani dajalca kredita na podlagi osebne privolitve ali s strani samega potrošnika) bi se posameznik dajalcu kredita razkril prekomerno – v obsegu, ki za oceno njegove kreditne sposobnosti po mnenju Pooblaščenca ni potreben.

Pooblaščenec soglaša s stališčem ZPS, da je potrebno vključevanju ocene kreditne sposobnosti posameznika (t.i. credit score) nameniti temeljito razpravo. Glede na umestitev podatka v sistem SISBON je smiselno, da razprava poteka v okviru priprave na novelo zakona, ki ureja bančništvo. Po mnenju Pooblaščenca pa bi bilo v

¹ Glej npr. obrazložitev k 5., 6. in 8. členu osnutka ZPotK.

zakonu, ki ureja bančništvo sistemsko neprimerno urejati eventualni dostop nebančnih dajalcev kredita do podatkov o oceni bonitetne sposobnosti.

Vsaka od možnih rešitev ima prednosti in slabosti, odločitev pripravljavca ZPotK pa bi morala temeljiti na ciljih, ki jih z zakonsko ureditvijo zasleduje.

Pooblaščenec z namenom natančne regulacije upravičenj dajalca potrošniških kreditov na področju pridobivanja osebnih podatkov posameznikov – potrošnikov predlaga naslednje diktije 8. in 9. člena.

8. člen (obveznost ocene kreditne sposobnosti potrošnika)

(1) Dajalec kredita mora pred sklenitvijo kreditne pogodbe oceniti kreditno sposobnost potrošnika. Dajalec kredita oceni kreditno sposobnost potrošnika na podlagi informacij o njegovih prejemkih in premoženjskem stanju, ki jih pridobi od potrošnika. Kadar je za oceno o kreditni sposobnosti potrošnika potrebna tudi informacija o njegovi zadolženosti, jih dajalec kredita pridobi iz zbirk osebnih podatkov, do katerih sme dostopati v skladu z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov in drugimi področnimi predpisi.

(2) Kolikor se po sklenitvi pogodbe stranki dogovorita o spremembi skupnega zneska kredita, je dajalec kredita dolžan posodobiti finančne informacije v zvezi s potrošnikom, ki so mu na razpolago in oceniti potrošnikovo kreditno sposobnost pred zvišanjem skupnega zneska kredita za več kot petino prvotno odobrenega zneska.

9. člen (dostop do zbirk osebnih podatkov)

(1) Dajalci kreditov dostopajo do zbirk osebnih podatkov, ki se za namene ocene kreditne sposobnosti potrošnika vodijo po zakonu, ki ureja bančništvo, v skladu z 8. členom tega zakona. Dajalci kreditov, ki niso kreditne institucije po zakonu, ki ureja bančništvo, so kot informacijo o zadolženosti potrošnika upravičeni obdelovati podatke o kreditni bonitetni oceni potrošnika.

(2) V skladu z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov, imajo dostop do zbirk osebnih podatkov iz prejšnjega odstavka poleg dajalcev kreditov, ki imajo sedež v Republiki Sloveniji, pod enakimi pogoji tudi dajalci kreditov, ki imajo sedež v katerikoli drugi državi članici Evropske unije.

(3) Potrošnik ima pravico do seznanitve z osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj osebno in ki jih zbirajo upravljavci osebnih podatkov v skladu z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov. Če je dajalec kredita na podlagi poizvedbe v zbirki osebnih podatkov zavrnil potrošnikovo vlogo za kredit, je dolžan takoj in brezplačno na papirju ali drugem trajnem nosilcu podatkov obvestiti potrošnika o rezultatih te poizvedbe ter o zbranih informacijah iz zbirk osebnih podatkov. Informacije mora posredovati razen, kadar poseben zakon določa drugače. Pravico do dopolnitve oziroma popravka podatkov v zbirki potrošnik uveljavlja pri dajalcu kredita, ki je podatek vnesel v zbirko.

Varianta 9. člena

(1) Dajalci kreditov dostopajo do zbirk osebnih podatkov, ki se za namene ocene kreditne sposobnosti potrošnika vodijo po zakonu, ki ureja bančništvo, v skladu z 8. členom tega zakona. Dajalci kreditov, ki niso kreditne institucije po zakonu, ki ureja bančništvo, se lahko pod enakimi pravili, ki po zakonu, ki ureja bančništvo, veljajo za kreditne institucije, vključijo v sistem izmenjave informacij o boniteti strank. V primeru vključitve v sistem, so zavezani vanj posredovati podatke o odobrenem kreditu, kadar ta presega vrednost zadnje objavljene povprečne mesečne neto plače v Republiki Sloveniji. Vsi dajalci kredita, ki niso kreditne institucije po zakonu o bančništvu, so kot informacijo o zadolženosti potrošnika upravičeni pridobiti in nadalje obdelovati le podatek o kreditni bonitetni oceni potrošnika.

(2) V skladu z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov, imajo dostop do zbirk osebnih podatkov iz prejšnjega odstavka poleg dajalcev kreditov, ki imajo sedež v Republiki Sloveniji, pod enakimi pogoji tudi dajalci kreditov, ki imajo sedež v katerikoli drugi državi članici Evropske unije.

(3) Potrošnik ima pravico do seznanitve z osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj osebno in ki jih zbirajo upravljavci osebnih podatkov v skladu z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov. Če je dajalec kredita na podlagi poizvedbe v zbirki osebnih podatkov zavrnil potrošnikovo vlogo za kredit, je dolžan takoj in brezplačno na papirju ali drugem trajnem nosilcu podatkov obvestiti potrošnika o rezultatih te poizvedbe ter o zbranih informacijah iz zbirk osebnih podatkov. Informacije mora posredovati razen, kadar poseben zakon določa drugače. Pravico do dopolnitve oziroma popravka podatkov v zbirki potrošnik uveljavlja pri dajalcu kredita, ki je podatek vnesel v zbirko.

Prehodna določba

(1) Do oblikovanja kreditne bonitetne ocene po zakonu, ki ureja bančništvo, se za informacijo o zadolženosti potrošnika štejejo: podatek o znesku neodplačanega dela obveznosti, znesku obveznosti, za katero je oseba prevzela poroštvo, podatek, da je bil zaradi zamude z izpolnitvijo obveznosti blokiran transakcijski račun ter podatek o ponovni deblokadi računa, ki se vodijo v zbirkah podatkov po zakonu, ki ureja bančništvo.

Varianta prehodne določbe (povzeto po predlogu ZBS)

(1) Do oblikovanja kreditne bonitetne ocene po zakonu, ki ureja bančništvo, se za informacijo o zadolženosti potrošnika štejeta podatek o skupni zadolženosti potrošnika in število dogodkov, ki pomenijo kršitev pogodbenih obveznosti. Podatek o skupni zadolženosti potrošnika je podatek, ki ga upravljavec sistema izmenjave informacij o boniteti strank izračuna petnajstega v tekočem mesecu po stanju na zadnji dan v preteklem mesecu, tako da na osnovi podatkov v sistemu sešteje vse potrošnikove dejanske in potencialne obveznosti. Število dogodkov, ki pomenijo kršitve pogodbenih obveznosti, upravljavec sistema izračuna tako, da sešteje dogodke (*dodati konkretne dogodke, ki štejejo*), ki so zajeti v sistemu in so označeni kot zamuda potrošnika z izpolnitvijo posamezne obveznosti, za zadnjih 12 mesecev pred dnev izračuna.

Pooblaščenec je s predlogom poskušal omejiti dajalce potrošniških kreditov, ki niso kreditne institucije², v zahtevi po popolnih izpisih iz sistema SISBON. Po prvem predlogu so upravičeni le do izpisa podatkov o kreditni bonitetni oceni za potrošnika, pri katerem so v postopku ocene kreditne sposobnosti ocenili za potrebno tudi pridobitev podatka o njegovi zadolženosti. Po variantnem predlogu pa se lahko vključijo v SISBON tudi dajalci potrošniških kreditov, ki niso kreditne institucije po ZBan-1. V SISBON se vključujejo pod enakimi pravili, kot veljajo za kreditne institucije. Če se vključijo, v sistem vpisujejo podatke o kreditih, ki so višji od zadnje objavljene povprečne neto plače v RS³, ne glede na vključitev pa lahko kot informacijo o zadolženosti potrošnika pridobijo in nadalje obdelujejo le podatek o kreditni bonitetni oceni.

V tretjem odstavku 9. člena je spremenjen zadnji stavek. Že v prvih pripombah je Pooblaščenec opozoril na to, da je odklonitev pravice posamezniku do seznanitve hud poseg v eno temeljnih načel - načelo preglednosti (dobrovernosti in poštenosti) obdelave osebnih podatkov, zato naj bi bili razlogi zanjo pomembni, primeri, ko bi bilo to dopustno, pa zakonsko natančno opredeljeni. ZBan-1 takšne prepovedi ne vsebuje. Zato je predlagan drugačen zadnji stavek tretjega odstavka 9. člena, ki pa se po mnenju Pooblaščenca lahko tudi izpusti.

Pooblaščenec predlaga, da se v določbo o nadzoru⁴ zapiše, da ***nadzor nad dajalci kreditov v delu, ki se nanaša na 8. in 9. člen tega zakona, izvaja Informacijski pooblaščenec. V 35. členu pa se doda nova 5. točka (ostale se preštevilčijo): »5. če dajalec kredita kreditno sposobnost posameznika oceni na podlagi osebnih podatkov, ki jih je pridobil drugače kot določa ta zakon (8. in 9. člen)«***. Dajalec kredita, ki bi od potrošnika ali iz drugih virov pridobival osebne podatke v nasprotju z 8. in 9. členom tega zakona, bi tako storil prekršek.

Pooblaščenec predlaga še določbo, s katero bi prekrškovni organi po tem zakonu imeli možnost izrehati globo v razponu. To je pomembno predvsem z vidika velikosti pravne osebe, dajalca kreditov, torej višine njenih prihodkov in pa teže samega prekrška.

² Pojem »kreditna institucija« je uporabljen kot skupni pojem za banko, hranilnico in družbo za izdajo elektronskega denarja; tretji odstavek 13. člena ZBan-1.

³ Zadnja objavljena povprečna mesečna neto plača v RS je objavljena za september 2009 in znaša 929, 36 evra.

⁴ 32. člen ZPotK; nov drugi ali nov tretji odstavek.

Na koncu Pooblaščenec opozarja še na problem izvajanja zapovedi Direktive o nediskriminaciji dajalcev kreditov, ki imajo sedež v katerikoli drugi državi članici Evropske unije. Da bi dajalce kreditov omejili v dostopu do osebnih podatkov potrošnikov, je Pooblaščenec v pripombah iz julija 2009 za vse dajalce potrošniških kreditov predlagal le dostop do agregatnega podatka o boniteti potrošnika. Po predlogu ZPS z dne 19.11.2009 pa naj bi imeli dajalci potrošniškega kredita po obsegu različna upravičenja za obdelavo osebnih podatkov – glede na ureditev po zakonu, ki ureja bančništvo. Tak pristop je zaradi iskanja kompromisne rešitve obdržan tudi v pričujočem predlogu Pooblaščenca. Pri tem pa Pooblaščenec poudarja, da je ne glede na določila zakona o bančništvu (ZBan-1), po katerih so se banke in hranilnice celo dolžne vključiti v sistem za izmenjavo podatkov o boniteti strank (torej posledično po ZPotK tudi banke in hranilnice s sedežem na območju EU?), posredovanje osebnih podatkov treba razumeti ozko. Tako bi po mnenju Pooblaščenca tudi banki ali hranilnici s sedežem v EU (izven RS) za namen informacije o zadolženosti potrošnika, upravljavec sistema za izmenjavo podatkov o boniteti strank, smel posredovati zgolj agregatne podatke.

Prijazen pozdrav.

Informacijski pooblaščenec:
Nataša Pirc Musar, univ.dipl.prav.,
Pooblaščenka